KATSAUKSIA JA KESKUSTELUA

Verotutkimuksen kritisoinnin vaikeudesta

Jaana Kurjenoja
VTT, pääekonomisti
Veronmaksajain Keskusliitto

Vastaan ohessa Haaparannan ja Pirttilän esittämään kritiikkiin tekemästäni verotuottojen analyysista.

1. Miten tutkia, mitä tutkia?

Käytännön työssäni törmään jatkuvasti niin kansalaisten kuin poliittisten päättäjienkin kysymyksiin: ”Miten miljardien veronkevennykset näkyvät ansiotulojen verotuotossa?”, ”Mihin massiiviset veronkevennykset valuvat, kun minun veroprosenttini ei juuri värähdä?” tai ”Verokirstun pohja paistaa jo paljaana, miksi vielä kevennetään?”

Tietämys reaalisen verotuoton lähes vuosittaisesta kasvusta tuntuu olevan yhtä hataraa niin lainsäätäjillä kuin kansalaisillakin. Tältä tietämyspohjalta onkin sitten helppoa lietsoa uhkakuvia tai ylvästellä rohkeudella, kun kevennysten miljoona- ja miljardiluokan hintalaput perustuvat lakiesitysten staattisiin budjettilaskelmiin.

Haaparannan ja Pirttilän yleisönosastokirjoituksen mukaan (HS 30.1.) näihin staattisiin laskelmiin on ”paras luottaa” toistaiseksi. Luottamus on liikuttavaa, mutta huteralla pohjalla. Jos jo pelkkä ansiotason ennustettu muutos otetaan huomioon, tulokset poikkeavat lakiesitysten laskelmista. Valtion hallinnossa tehdään toki laskelmia, joissa otetaan huomioon sekä ansiotason että talouskasvun muutokset, mutta nämä hintalaput eivät elä julkisuudessa. Itse luotan niihin kuitenkin enemmän kuin lakiesitysten budjettilaskelmiin.

Niin arvokkaita kuin Haaparannan ja Pirttilän mainitsemat tutkimukset vuosien 1996–1998 kannustinloukkujen purkamisesta ja Lapin kuntien sosiaaliturvamaksujen alennuskokeilusta ovatkin, ne eivät vastaa yo. kysymyksiin veropolitiikan ja verotuottojen yhteydestä. Osuvampia vastauksia taitaa löytyä esim. Prescottin (2004) maavertailuista tai American Economic Associationin tammikuussa 2005 pidetyn vuosikokouksen joistakin esityksistä, esim. Auerbach, 2005 ja Ziliak ja Kniesner, 2004. Suomalaisia vastauksia ehkä saamme, kun ETLA:n projekti veronkevennyksistä ja työllisyydestä valmistuu.

Haaparanta ja Pirttilä väittävät minun kritisoineen heitä siitä, että he esittävät kritiikkiä ilman omaa, aihetta käsittelevää tutkimusta. Mielestäni kenenkään kritiikkiä ei voi kuitata puutteellisella tutkimuspanoksella. Kirjoitinkin vastineessani (HS 4.2.), että tietoa verotuksen dynaamisista vaikutuksista on odotettu jo vuosia kirjoittajien edustamilta tahoilta – ja yhä odotetaan. Luettuani kirjoittajien viimeisimmän kritiikin ihmettelen tutkimuksen puutetta entistä enemmän. Jos kerran asiantuntemusta löytyy niin aineiston, mallin kuin lähestymistavankin suhteen, miksi päättäjien ja kansalaisten kipeästi kaipaamaa tutkimusta ei tehdä?

2. Vastauksia kritiikkiin

1.–2. Haaparannan ja Pirttilän mielestä verotuoton logaritmisia differenssejä selittäessäni minun olisi pitänyt käyttää selittäjänä veroprosentin logaritmiprosentteja. Näin en siis tehnyt. Koska palkkaveroprosentit ovat valmiiksi prosenttimuodossa, käytin muutoksen kuvaajina prosenttiyksikköjä.

Haaparannan ja Pirttilän tuloksen mukaan veronkevennykset ovat leikanneet verotuottoa selvästi. Kun reaalinen verotuotto on kuitenkin kasvanut 12 prosenttia 1995–2003, on muiden tekijöiden täytynyt ylikompensoida veropolitiikan suora vaikutus. Eikö tässä, jos missä ole tarvetta jatkotutkimuksiin?

3. Talouskasvu tarkoittaa BKT:n määrän muutosta. Kun talouskasvu oletetaan vakaaksi, BKT:n määrän muutos oletetaan vakaaksi, ei BKT:n tasoa. Regressiossani BKT:n logaritminen differenssi ei kuvaa BKT:n tasoa, vaan muutosta.

Haaparanta ja Pirttilä epäilevät ansiotason nousua: ”…jos ansiotaso muuttui, nämä muutokset olivat yhteydessä BKT:n muutoksiin, mutta yllä oleva luku saatiin olettamuksella, että BKT ei muutu.” Kirjoittajien tarkoittama luku saatiin oletuksella, että BKT:n kasvu on vakioitu, eli BKT muuttuu vakioisella vauhdilla. Mikäli Tilastokeskuksen ansiotasoindeksiin on luottamista, ansiotaso on epäilemättä noussut selvästi: 32,8 prosenttia 1995–2003.

Ansiotason nousun myötä niin maksajien kuin maksettujen verojenkin määrä on kasvanut valtion tuloveroasteikon ylimmissä luokissa ja pienentynyt alimmissa. Tällä on ollut vaikutusta verotuottojen kehitykseen.

Haaparannan ja Pirttilän mielestä verot vaikuttavat BKT:hen. Niin minunkin mielestäni. Näihin ns. dynaamisiin vaikutuksiin eivät kuitenkaan kaikki usko. Siksi ei ole turhaa tarkastella pelkästään verotuksen suoria vaikutuksia tuottoihin, vaikka verotuksen kokonaisvaikutuksia tällainen analyysi ei käsittelekään. □

Kirjallisuus

Auerbach A. J. (2005): Dynamic Scoring: An Introduction to the Issues. Esitelmä American Economic Associationin vuosikokouksessa, 7.1.2005.

Kurjenoja J. (2005): *Veropolitiikka ja verotuotot. Tilastollinen analyysi henkilöverotuksen, arvonlisäverotuksen ja yhteisöverotuksen tuotoista 1980–2003*. Veronmaksajat, Verotietoa 42.

Prescott E. (2004): “Why Do Americans Work So Much More Than Europeans? Federal Reserve“, *Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 28, s. 2–13, July 2004.

Ziliak J. P. ja T. J. Kniesner (2004): The Effect of Income Taxation on Consumption and Labor Supply. Esitelmä American Economic Associationin vuosikokouksessa, 8.1.2005.